

Олівецька гірська школа
Olive's Mt. Ukr. Carp.
Highland School of Ukrainian Carpathy

ГІРСЬКА ШКОЛА УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ

14
2016

СТАН ПРОБЛЕМ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ» В США Порівняльські дослідження проблемних територій Аппалач і Карпат

Учасники проекту «Гірська школа» представляють міжнародний проект «Гірська школа» Прикарпатського національного університету імені Василя Стефанива (Івано-Франківськ, Україна) і Центру досліджень Аппалач (Арджентіна, США) і Центру наукових університету штату Уорлд (Шарпед, США). Міжнародній конференції «Voices from the Misty Mountains: University and Community Appalachia», яку цього року Центр дослідження Аппалач проводить за бод університету Шерпед (Shepherd University) (м. Шерпедстаун, Західна Вірджинія, США).

Українська делегація презентувала науковий доробок університету в напрямі порівняльних досліджень гірських територій Аппалач і Українських Карпат. Делегати з України працювали у двох міжнародних тематичних секціях: «Карпати-Аппалачі: збереження історичної та культурної спадщини Карпат» та «Карпати-Аппалачі: вплив глобалізаційних процесів на розвиток міжнародного туризму в Українських Карпатах», на якій виступили з науковими презентаціями Ярослав Никорак, Василь Карабінюк, Микола Поп'юк, Марія Довбенко та Уляна Будник, які у своїх доповідях розповіли про традиції та вірування горян як засіб самоідентичності і збереження етносу, описали характерні риси шлюбної церемонії та сімейних стосунків етнічних груп, що населяють Українські Карпати, розкрили вплив народного прикладного мистецтва жителів гір на сучасну молодь, описали проблеми розвитку та популяризації міжнародного туризму в Карпатському регіоні.

Презентація українською делегацією наукових проєктів Прикарпатського національного університету імені Василя Стефанива за результатами порівняльних досліджень гір Аппалач і Українських Карпат

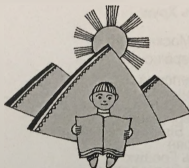

Вшанування пам'яті жертв голодомору в Україні 1932-1933 р.р. (м. Вашингтон, США)

Зустріч українських науковців з віце-президентом US-Ukraine Foundation

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»

Гірська школа Українських Карпат

НАУКОВЕ ФАХОВЕ ВИДАННЯ З ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК

№ **14**
2016

Івано-Франківськ
2016

**Засновник та видавець – державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»**
Видається з 2006 року

Головний редактор: Василь Хрущ

Заступник головного

редактора: Юрій Москаленко

Відповідальний секретар: Інна Червінська

Редакційна рада:

Ігор Цепенда
Володимир Бондар (м. Київ)
Микола Євтух (м. Київ)
Чад Бері (США)
Олена Біда (м. Черкаси)
Ігор Гоян
Василь Грещук
Тетяна Завгородня
Дмитро Дзвінчук
Іван Калущий
Надія Луцан
Галина Михайлишин
Віктор Москалець
Ришард Пенчковські (Польща)
Борис Савчук
Маріуш Гвозда (Польща)
Беата Акім'якова (Словаччина)
Петр Мазур (Польща)
Василь Химинець (м. Ужгород)

Іван Бех (м. Київ)
Надія Бібік (м. Київ)
Віталій Кононенко
Олена Будник
Войцех Валят (Польща)
Володимир Великий
Богдан Грицуляк
Андрій Загороднюк
Зеновія Карпенко
Тетяна Котик
Неллі Лисенко
Василь Марчук
Зіновія Нагачевська
Олексій Рега
Іван Руснак (м. Хмельницький)
Марія Чепіль (м. Дрогобич)
Дональд Девіс (США)
Ірина Пальшкова (м. Одеса)

Редакційна колегія:

Василь Хрущ
Юрій Москаленко
Інна Червінська
Йосип Гілецький
Галина Білавич
Марія Оляр
Лілія Копчак
Ярослав Никорак

Адреса редакційної колегії: «Гірська школа Українських Карпат», ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ, Україна, 76000. Тел. (0342) 71-56-27, fax (03422) 3-15-74.
E-mail: mountainschool@pu.if.ua; www.mountainschool.pu.if.ua.

Внесено до Переліку наукових фахових видань України наказом Міністерства освіти та науки, молоді і спорту України № 54 від 25.01.2013 р.

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого ЗМІ серія КВ № 18273-7073ПР від 05.09.2011 р.

Друкується за ухвалою вченої ради державного вищого навчального закладу «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (протокол № 3 від 29 березня 2016 р.)

Сторінки журналу відкриті для дискусійних матеріалів, а тому їх зміст не завжди відображає погляди редакційної ради. Статті друкуються в авторській редакції.

При передруці матеріалів посилання на це видання обов'язкове.

ГІРСЬКА ШКОЛА УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ. 2016. № 14. 264 С.

ЗМІСТ

Михайлишин Галина. Внутрішня система забезпечення якості освітньої діяльності університету . . . 5

Розділ I. Офіційні матеріали

Сучасний викладач і студентоцентрична модель організації освітнього процесу університету. Науково-практичний семінар «Сучасний викладач у студентоцентричній моделі освітнього процесу університету» (Івано-Франківськ-Київ, 2016)	8
Ініціатива з дослідження гірських районів (Європа), Берн, Швейцарія	9
International Mountain Day	10
Міжнародна українсько-польська співпраця між ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» і Вищою Професійною Школою (м. Хелм, Польська Республіка)	11
Міжнародна українсько-словенська співпраця між ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» та Люблянським університетом (м. Любляна, Республіка Словенія) в рамках проекту «Гірська школа Українських Карпат».	12

Розділ II. Актуальні проблеми педагогіки

Васянович Григорій. Феноменологічна філософія і її педагогічний контекст.	20
Білавич Галина, Савчук Борис. Господарська магія Карпат як складник родинного виховання	27
Білавич Іван. Жінки-медики в культурно-освітньому розвитку українства Галичини наприкінці ХХ – на початку ХХ сторіччя	32
Деренько Віта. Внесок Іллі Кириака в дидактичне забезпечення українського шкільництва в Канаді	36
Дмитришин Оксана. Науковий гурток – основна форма організації студентської науки в класичних університетах України (друга половина ХХ ст.)	40
Журба Катерина. Діагностика рівнів вихованості смисложиттєвих цінностей в учнів основної і старшої школи (за методикою «смисложиттєві цінності» Д. Леонтьєва)	44
Копчук-Кашецька Марія. Національно-патріотичні ідеї в діяльності Митрополита Андрея Шептицького	49
Кравченко Олена. Значення стратегії розвитку університету та критерії оцінювання її ефективності	53
Москаленко Юрій. Патріотизм як суспільна та індивідуальна цінність (історико-філософський аспект)	57
Просіна Ольга. Особливості патріотичного виховання учнів в умовах східного регіону України.	60
Проц Марта. Актуальність досвіду трудового виховання в авторській школі Василя Білавича	64
Семенов Олександр. Освітнє середовище сучасного позашкільного навчального закладу: теоретико-методологічний аспект	68
Сич Тетяна. Роль методології в процесі розвитку науки.	74
Султанова Лейла. Університет як провідний соціальний інститут в історії розвитку університетської освіти	79

Розділ III. Початкова освіта: реалії, проблеми, перспективи розвитку

Будник Олена, Минай Юлія. Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній початковій школі: реалії та перспективи	84
Łętocha Monika. Współpraca rodzic-nauczyciel. Rodzice partnerami szkoły	89
Білак Мар'яна. Психолого-педагогічні засади формування в молодших школярів уявлень про національно-культурні особливості українського народу.	93
Копчак Лілія, Поп'юк Микола. Формування життєвих компетентностей молодших школярів з урахуванням європейського досвіду	97
Мочан Тетяна. Вплив інформаційно-комунікативних технологій на ефективність освітнього процесу	101
Пантюк Тетяна. Розвиток як важливий компонент підготовки дитини до школи	105
Романюк Світлана. Лінгводидактичні основи розвитку творчого мовлення молодших школярів	109
Семенова Наталія, Сільчук Анна. Формування педагогічної культури батьків як основа взаємодії дошкільного навчального закладу та сім'ї	114
Смолюк Світлана. Сутнісна характеристика розвивального освітнього середовища сучасної початкової школи	118
Луциньська Олена. Формування мотивації учіння в учнів початкових класів приватної школи	122

Розділ IV. Теоретико-методологічні засади підготовки педагога

Євтух Микола, Червінська Інна. Професійна мобільність учителів гірських шкіл у сучасному освітньому просторі: проблеми та перспективи розвитку	126
Будник Олена. Психолого-педагогічний супровід соціалізації молодших школярів: проблеми підготовки майбутнього вчителя.	133
Гончарова Євгенія. Стратегії диференціації навчання майбутніх учителів іноземної мови у вищих педагогічних закладах	140
Довбенко Світлана. Формування професійної культури майбутнього вчителя: компетентнісний підхід	145
Шахрай Тетяна. Становлення професійної ідентичності майбутніх педагогів: історико-педагогічний аспект	148
Чекан Оксана. Співпраця батьків та педагогів в організації національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку в ситуації соціального неспокою.	154
Яблонська Тетяна. Психологічне обґрунтування навчання майбутніх учителів іноземних мов засобами реалізації рольової перспективи.	157
Когут Наталія. Проблема професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи в німецькомовних країнах: теоретичний аспект.	161
Хімчук Ліліана. Інформаційно-комунікаційні технології як засіб формування в майбутніх учителів наукового підходу до організації вільного часу	165
Гуменюк Ірина. Реалізація прагматингвістичних категорій у змісті мовно-професійної підготовки фахівців початкової школи	170
Ілійчук Любомира. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до роботи з обдарованими дітьми	173
Гулько Степан. Особливості розвитку емпатії майбутніх соціальних педагогів	177
Кузнецова Олена. Підготовка майбутніх учителів до реалізації моделі інтегрування змісту навчання предметного матеріалу з вивченням мов.	181
Цюняк Оксана. Виховання толерантності у майбутніх учителів початкових класів у процесі виробничої практики.	186

Розділ V. Розвиток мистецької освіти

Коваль Петро. Гуманістична спрямованість мистецтва в професійній підготовці майбутніх фахівців	189
Демір Марина. Стимулювання настанови на формування інтерпретаційної культури в майбутніх учителів музики	193
Чмелик Ірина. Михайло Фіголь: штрихи до творчого портрету педагога, митця і науковця	197

Розділ VI. Професійна педагогіка

Горват Мар'яна. Розвиток творчих здібностей студентів шляхом застосування творчих вправ	201
Гуменюк Галина, Будник Уляна. Значення сакральних пам'яток Опілля в розвитку ностальгичного туризму	205
Дев'яняк Олег. Досвід упровадження ігрових елементів при оцінюванні успішності студентів спеціальності «Фармація»	210
Калуцький Іван, Ковальська Леся, Вичівський Павло. Передумови створення геопарків у межах Українських Карпат.	215
Мафтин Лариса. Українознавча складова творчої спадщини Володимира Вернадського	222
Смірнов Сергій. Технології формування особистісно-оцінного компонента конкурентоздатності майбутнього судноводя	226
Тесленков Олександр. Використання синергетичного підходу в навчально-виховному процесі вищого навчального закладу	230
Червінський Андрій. Роль подієвого туризму в освоєнні культурно-освітнього простору Прикарпаття	235

Розділ VII. Творчість педагогів, учителів, студентів гірських сільських шкіл

Вивчаємо досвід роботи педагогів	239
Курик Марія. Формування пізнавальної активності школярів через сюжетно-рольові та дидактичні ігри	240
Лудчак Олена. Навчаючи – ми виховуємо...	243

Оксана Чекан,
кандидат педагогічних наук,
Мукачівський державний університет
(м. Мукачево)

Oksana Chekan,
Candidate of Pedagogical Sciences,
Mukachevo State University
(Mukachevo)

УДК 372.3.035.6.064.1:316,4

ББК 74.100.52+74.105

СПІВПРАЦЯ БАТЬКІВ ТА ПЕДАГОГІВ В ОРГАНІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В СИТУАЦІЇ СОЦІАЛЬНОГО НЕСПОКОЮ

COOPERATION OF PARENTS AND TEACHERS IN THE ORGANIZATION OF NATIONAL-PATRIOTIC EDUCATION OF PRESCHOOL AGE CHILDREN IN THE SITUATION OF SOCIAL DISTURBANCE

У статті проаналізовано основи національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку в ситуації соціального неспокою у співпраці батьками. Також подано докладний аналіз Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді. Обґрунтовано національну програму «Україна – наша Батьківщина». Визначено проблеми психологічної природи становлення патріотизму. Нами представлено основи співпраці батьків та педагогів при національно-патріотичному вихованні дітей. Проаналізовано міжнародний процес «Освіта для сталого розвитку» як чинник трудових акцій за участі дітей та батьків.

Ключові слова: патріотизм, співпраця, особистість, дошкільний вік, національно-патріотичне виховання.

Basic principles of the national-patriotic upbringing of preschool age children in the social disturbance situation in cooperation with parents have been defined in the article. The general view of the problem and it's connection with important scientific and practical tasks have been presented. The analysis of the latest papers and published works has been done. The Concept of national-patriotic education of children and youth has been detailed. Here the national-patriotic upbringing of the children and youth is determined as complex system and purposeful activities of government, public organizations, family, educational institutions, other social institutions aim at developing of high patriotic consciousness, loyalty, love to motherland, care of the welfare of the nation, readiness for implementation of civil and constitutional duty, to defend national priorities, legal, democratic and social integrity of Ukraine. The national program «Ukraine is our motherland» has been grounded. Problems of psychological aspect of patriotism formation have been determined. The structure of patriotic upbringing consists of two parts, one of which creates the platform for another one. Moral upbringing presupposes mastering of common human values, moral norms of living in society, forming of positive attitude to human beings, focusing on the positive behavior at home as well as abroad. The above mentioned is considered to be the main goal of which is to form feeling of love to the motherland, value Ukrainian nation, history, culture and traditions. Principles of cooperation between parents and teachers in national-patriotic upbringing of children have been presented. The international process «Education for stable progress» as a factor of labor actions that involve children and parents has been analyzed.

Key words: patriotism, cooperation, person, preschool age, national-patriotic upbringing.

В статье нами проанализированы основы национально-патриотического воспитания детей дошкольного возраста в ситуации социального беспокойства в сотрудничестве с родителями. Также подан анализ Концепции национально-патриотического воспитания детей и молодежи. Обоснована национальная программа «Украина - наша Родина». Определены проблемы психологической природы становления патриотизма. Нами представлены основы сотрудничества родителей и педагогов при национально-патриотическом воспитании детей. Проанализирован международный процесс «Образование для устойчивого развития» как фактор трудовых акций при участии детей и родителей.

Ключевые слова: патриотизм, сотрудничество, личность, дошкольный возраст, национально-патриотическое воспитание.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Перед нинішніми дітьми Батьківщина постала не в найкращому вигляді: неспокій у суспільстві, економічна криза, війна – збройна та інформаційна. Як, попри все це, допомогти малечі наповнити серця любов'ю до країни, яку вона лише починає пізнавати?

Проблема національно-патріотичного виховання в загальному контексті соціального неспокою в Україні є нині однією з найгостріших. На відміну від соціальних мереж, де протистояння різних поглядів на зміст українського патріотизму сягнуло піку, в освітянському просторі цю тему, на жаль, намагаються обходити.

Страшні події, що відбуваються в Україні вже понад рік, торкнулися майже кожного, сколихнули і піднесли на небувалу висоту волонтерський рух, пробудили національно-патріотичні почуття мільйонів громадян, виявили здатність українців жертвувати власним життям заради свободи Батьківщини, її щасливого майбутнього. Водночас суперечливі погляди, розбіжності у визначенні поняття «патріотизм», жорстке відстоювання окремими групами дорослого населення своєї позиції як єдино можливої засвідчують серйозні прогалини в системі національно-патріотичного виховання (адже чимало виявилось і таких, для кого поняття «Батьківщина», «Україна», «українець» так і не наповнилися особистісним змістом).

Усе це надзвичайно ускладнює реалізацію завдань патріотичного виховання, яке ризикує перетворитися на виголошення порожніх гасел, якщо не підкріплювати його відповідними емоційно забарвленими діями на благо країни. Причому діти й дорослі мають діяти спільно. І сподіватися на те, що патріотичні почуття в дітей та юнацтва сформуються самі собою, не варто — сьогодні ми пожинаємо плоди формального ставлення до цього питання впродовж останнього двадцятиріччя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми. Патріотичне виховання було предметом дослідження багатьох поколінь педагогів. Видатні вчені та педагоги минулого О. Духнович, Г. Ващенко, С. Русова, К. Ушинський, Я. Чепіга, А. Макаренко, В. Сухомлинський та інші у своїх працях приділяли велику увагу вихованню любові до своєї землі, рідної мови; поваги до історичного минулого, формуванню національної самосвідомості. Основні складники патріотичного виховання українців намагалися визначити філософи, історики, правознавці, політики, письменники, зокрема Г. Сковорода, І. Франко, М. Костомаров, П. Куліш, Д. Донцов, М. Грушевський, С. Бандера, Р. Шухевич, Д. Чижевський та інші.

Психологічним механізмам формування і розвитку особистості, на яких базується патріотичне виховання, присвячені дослідження І. Гальчинського, Л. Виготського, Г. Костюка, О. Леонтьєва, В. Панка, А. Афанасьєва, В. Дзюби, А. Костирєва, І. Вільчинської, В. Ягулова, О. Вишневського, О. Даценка, Т. Гавлігіна та інших.

Формування мети статті. Аналіз основ національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку в ситуації соціального неспокою у співпраці батьками.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Увага держави й уряду до цієї проблеми проявляється насамперед в ухваленні Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015р. № 641 (далі – Концепція) [5]. У цьому документі національно-патріотичне виховання дітей та молоді визначається як комплексна системна і цілеспрямована діяльність органів державної влади, громадських організацій, сім'ї, освітніх закладів, інших соціальних інститутів з формування у молодого покоління високої патріотичної свідомості, вірності, любові до Батьківщини, турботи про благо свого народу, готовності до виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, цілісності, незалежності України, сприяння становленню її як правової, демократичної, соціальної держави [5].

Найважливішим пріоритетом національно-патріотичного виховання є формування ціннісного ставлення особистості до свого народу, Батьківщини, держави, нації.

У Концепції наголошується на надзвичайній ролі патріотичного виховання в об'єднанні народу, зміцненні соціально-економічних, духовних, культурних основ розвитку українського суспільства і держави.

Для втілення Концепції в життя розроблено заходи з її реалізації та методичні рекомендації щодо національно-патріотичного виховання для всіх ланок освіти – від дошкільної до післядипломної. Для дітей старшого дошкільного віку передбачено розробити та апробувати національну програму «Україна – наша Батьківщина» (2015-2016 рр., виконавці – МОН України, НАПН України, Інститут проблем виховання НАПН України), зокрема «вести до системи дошкільного виховання (державних та недержавних закладів) розвивальні технології та заняття з формування у дитини моральних уподобань і здійснення вчинків, пов'язаних з патріотичною позицією» [1].

Щиро схвалюючи системність та цілісність передбаченого виховного курсу, пропонуємо поміркувати над доцільністю наміру звести виховання патріотизму до разових вливань. Ще більше насторожує перенесення такої тонкої матерії, як виховання, у площину занять. Вимога, що заняття не єдиний і не найкращий формат для формування моральних уподобань і поведінки дітей. Є багато невикористаних резервів – засобів, форм, методів і прийомів, які слід активно запроваджувати. Однак передусім виховний процес має враховувати психологічну природу становлення патріотизму, його складники, форми прояву, механізми впливу на дитину тощо. Пропонуємо розглянути окремі аспекти цієї надзвичайно складної та багатогранної проблеми.

У структурі патріотичного виховання невід'ємними є два складники, причому один створює платформу для іншого. Моральне виховання передбачає засвоєння дитиною загальнолюдських цінностей, моральних норм життя в суспільстві, формування позитивного ставлення до людини (незалежно від її національності, кольору шкіри тощо), спрямованості на добротворення не лише в межах своєї країни, а й у світі загалом. Це закладає основу для національного виховання, що має на меті формування почуття любові до Батьківщини, ціннісного ставлення особистості до своєї землі, українського народу, його історії, культури, традицій.

Тож дитина має насамперед засвоїти ідеї цінності життя, поваги до творчої праці, неприйняття ненависті, знищення й руйнування як способів розв'язання будь-яких суперечливих питань.

Прийняття дитиною моральних законів життя не залишить лазівок для шовіністичних проявів, міжнаціональної ворожнечі та ненависті, внутрішньо-національних конфліктів.

Наша позиція щодо формування національно-патріотичних почуттів дітей дошкільного віку на міцній моральній основі збігається з позицією Світової організації виховання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку (ОМЕР — Organisation Mondiale pour l'Education Prescolaire). Її члени, представники різних країн, визначають таку основу мирних взаємин між людьми: любов і повага до ближнього, щирість, співпереживання, привітність, розуміння, уміння допомагати тим, хто цього потребує; дотримання прийнятих у суспільстві моральних норм, протидія злу без прояву агресії; почуття солідарності та відповідальності стосовно інших [5].

Отже, всі ми (педагоги, батьки, соціальні інституції тощо) маємо усвідомити: національно-патріотичне виховання не починається і не закінчується розфарбовуванням парканів і майданчиків у кольори національного прапора, дитячими ранками з віночками, вишиванками і шароварами, існує тонка, інтимна особистісна грань між справді ціннісним ставленням дитини до довкілля, світу й людства загалом і псевдопатріотичними уявленнями, що їх продемонструють дорослі (як-от прикрашання домашніх улюбленців символами України).

Ще раз наголосимо: першорядне значення для виховання національно-патріотичних почуттів у дошкільнят має приклад дорослих, оскільки діти значно раніше переймають певне емоційно позитивне ставлення до ідей та явищ дійсності, аніж починають засвоювати знання про них. Тож нагадаємо слова Марії Терези, яка на запитання «Що треба робити, аби зберегти мир на Землі?», відповіла: «Просто йдіть додому і любіть тих, хто поруч» [4].

Надважливий аспект у роботі з виховання патріотизму – орієнтування дітей на цінність творення, творчої праці та праці взагалі. Людина приходить у світ, який до неї створили інші люди, і приймає його як даність, лише згодом починаючи усвідомлювати, що ніщо не виникає без докладання зусиль. Сьогодні, на жаль, період пасивного споживання плодів чужої праці розтягується в багатьох до закінчення школи то й на довше. Тому й спостерігаємо повсюкчас прояви знецінення праці, недбалого ставлення не лише до власних речей, а й до суспільних: руйнуються паркові лави, обладнання дитячих майданчиків, сидіння в транспорті, меблі в навчальних закладах тощо.

Єдиний спосіб змінити ситуацію на краще – змалку залучати дітей до суспільно корисної трудової діяльності. На щастя, така робота нині набуває поширення. Долучившись до міжнародного проекту «Освіта для сталого розвитку» дошкільні навчальні заклади запроваджують систематичне проведення спеціальних трудових акцій за участі дітей та батьків: збирання макулатури, висаджування квітів, кущів і дерев, прибирання території, допомога птахам тощо. Так, піклуючись про довкілля, діти проявляють свої патріотичні почуття, усвідомлюють істинну суть патріотизму [3].

Сміття, викинуте у смітник, а не на дорогу, на нашу думку, набагато «патріотичніший акт» за словесні завіряння в любові до Батьківщини на мітингах. Ми цілковито згодні з цим гаслом, хочемо лише додати: варто не тільки показувати дошкільнятам позитивний приклад, а й розкривати негативні наслідки деструктивних дій, обговорювати конкретні випадки руйнування продуктів людської праці чи заподіяння шкоди природі.

Ознайомлюючи дошкільнят із професіями батьків, слід наголосувати, що їхня праця важлива не лише для добробуту родини, а й для кожної людини, всієї країни: сумлінно працюючи, сплачуючи податки, вони сприяють розквіту держави. А в багатій, розвиненій державі добре жити кожному громадянину.

Екологічно, соціально та економічно доцільна поведінка – схвальний прояв дієвого й конструктивного патріотизму, що, на наше переконання, є надзвичайно важливим напрямом спільної діяльності дошкільного закладу й родини.

Висновки і перспективи подальших досліджень. У структурі патріотичного виховання невід'ємними є два складові частини, причому одна створює платформу для іншої. Моральне виховання передбачає засвоєння дитиною загальнолюдських цінностей, моральних норм життя в суспільстві, формування позитивного ставлення до людини, націленості на добротворення не лише в межах своєї країни, а й у світі загалом. Це закладає основу для національного виховання, що має на меті формування почуття любові до Батьківщини, ціннісного ставлення особистості до своєї землі, українського народу, його історії, культури, традицій.

1. Базовий компонент дошкільної освіти України [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України, 23 листопада 2011 р. № 1392 // Веб сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v_5-2736-12.
2. Крок за кроком в Україні : посібник для батьків дошкільнят та соціальних педагогів / Л. В. Артемова, О. І. Кульчицька, Н. М. Голота, Г. В. Сухорукова ; наук. ред. Л. В. Артемової ; підзаг. ред. С. П. Чередниченко. – К. : Кобза, 2003. – 384 с.
3. Крутії К.Л. Дитина в дошкільні роки: комплексна додаткова освітня програма / автор. колектив; / автор. колектив; наук. керівник К.Л. Крутії. – Запоріжжя: ТОВ «ЛІПС» ЛТД, 2011. – 188с. – (Програма).
4. Лещенко О.М. Патріотичне виховання дітей дошкільного віку / О.М. Лещенко, В.Д. Бойко. – К. : Рад. школа, 1978. – 148 с.
5. Психологія сім'ї : Навч. посібник. Реком. МОНУ для студ. ВНЗ / За ред. Поліщучка В.М. – 2-ге вид., доп. – Суми : Університетська книга, 2009. – 282 с.

Reference

1. Bazovyi komponent doshkilnoi osvity Ukrainy [Elektronnyi resurs] : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy, 23 lystopada 2011 r. № 1392 // Vebсайт Verkhovnoi Rady Ukrainy. – Rezhym dostupu : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v_5-2736-12.
2. Krok za krokom v Ukraini : posibnyk dlia batkiv doshkilnyiat ta sotsialnykh pedahohiv / L. V. Artemova, O. I. Kulichytska, N. M. Holota, H. V. Sukhorukova; nauk. red. L. V. Artemovoi ; pidzah. red. S. P. Cherednychenko. — K. : Kobza, 2003. — 384 s.
3. Krutiij K.L. Dytyna v doshkilni roky: kompleksna dodatkova osvithnia prohrama / avtor. kolektyv; nauk. kerivnyk K.L. Krutiij. — Zaporizhzhia: TOV «LIPS» LTD, 2011. - 188s. — (Prohrama).
4. Leshchenko O.M., Boiko V.D. Patriotychnе vykhovannia ditei doshkilnoho viku / O.M. Leshchenko, V.D. Boiko // K., «Rad. shkola» 1978. — 148 s.
5. Psykholohiia simi : Navch. posibnyk. Rekom. MONU dlia stud. VNZ / Za red. Polishchuka V.M. — 2-he vyd., dop. — Sumy: Universytetska knyha, 2009. — 282 s.

ПО
ІН
THE I
LAN

У ста
рольової
своєму :
є рольової
монітори
Застосу
в студент
залежить
емоційно
й імпрес
педагогі
навчаль
учитель
бачення
фахової
Ключові
суб'єкт-
The
learning
foreign l
The
skills and
The
evaluati
The
conditio
protecti
and disc
of the i
stimulat
The
commu
tasks pi
pedago
project
The
discern
result is
their pr

Гірська школа Українських Карпат

Наукове фахове видання з педагогічних наук

№ 14

2016

Видається з 2006 року

Головний редактор

Василь Хрущ

Літературний редактор

Галина Білавич

Художнє оформлення

Оксана Микицей

Технічний редактор

Ярослав Никорак

Комп'ютерний набір

Тетяна Ткач

Світлини: Йосип Гілецький, Ігор Дроздовський,
Ігор Меліка, Василь Мельник, Ярослав Никорак, Євгеній Грушевський

«Гірська школа Українських Карпат»

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

вул. Шевченка, 57

м. Івано-Франківськ, 76000

Телефони редакції – (0342) 71-56-27, fax (03422) 3-15-74.

E-mail: mountainschool@pu.if.ua   www.mountainschool.pu.if.ua

Підп. до друку 29.03.2016.

Формат 60x84/8. Папір офсетний. Гарнітура Ukrainian Pragmatica.

Друк на ризографі. Ум. друк. арк. 30,7. Тираж 300 пр. Зам. № ____.

Видавець і виготовлювач

Видавництво Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

76018, м. Івано-Франківськ,

вул. С. Бандери, 1, тел. 71-56-22

E-mail: vdvcit@pu.if.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 2718 від 12.12.2006

Довідки щодо придбання журналу за телефонами редакції